

Kostís Palamàs (1859-1943)

L'abril de Creta

Traducció: Oriol Febrer¹

*...i que digui a l'Enrinxolada que ja estic leri-leri,
que es vesteixi de negre, del dol que fa perdre el senderi,
i es talli els cabells rossos...*

(La cançó de Daskalogiannis)²

Foneu la neu, costeres mai calcigades de Sfakià,
i convertiu-la en un miler de fonts d'una aigua neta.
Gloses de Creta, desperteu-vos. Balleu sense parar
al so de les guitarres, oh gregues de Kastro, noiets.³
Sobre el vell tema comenceu una nova cançó,
rossinyolets dels tarongers, ben homèrics Kornaros,⁴
i arreu del món, esclau o lliure, conteu sense reparos
el casament de l'Amazona amb el tendre Plançó.⁵
Armes d'argent de Lakos,⁶ retroneu amb un nou braó.
Erms i macars, eixorca terra per mil focs abrusada,
poseu-vos el vestit de verda fulla de la vinya.
Que s'estenguin les oliveres, que deixin aombrada
tota runa, les restes de flama, pillatge i rapinya.
I a tu, Daskalogiannis, cimal del cretenc sacrifici,
fes ressonar del fons del segle un parlar coratjós:
«desfés-te, Enrinxolada, de la corona de suplici

¹ Agraeixo a Jaume Almirall la revisió d'aquesta traducció i a Pau Sabaté els seus aguts suggeriments, que han contribuït a millorar-la.

² Daskalogiannis o Joan el Mestre era el sobrenom de Ioannis Vlakhos (1725-1771), a qui son pare havia enviat a estudiar a l'estranger. Un cop tornat a Creta, encapçalà, l'abril de 1770, un aixecament contra els otomans, que l'esclafaren sense contemplacions i n'executaren el capitost entre turments i ultratges. El focus de la revolta es trobava a les zones muntanyoses d'Sfakià, al sud de l'illa. Les gestes i la mort de Daskalogiannis en màrtir de la pàtria esdevingueren ràpidament material de llegendes i cançons, talment *La cançó de Daskalogiannis* d'on provenen aquests versos inicials, en què l'heroi demana que anunciïn la seva fi a la seva muller, Sguromàl·lini o l'Enrinxolada.

El poema de Palamàs porta data de 1898, any de la culminació de l'activitat revolucionària en la proclamació de la República de Creta, que s'acabaria unint a Grècia el 1913, i no deixa de ser un reconeixement i un homenatge al sacrifici de Daskalogiannis.

³ A Frangokàstel·lo, «castell franc», Daskalogiannis va lliurar-se als otomans, posant així terme a la seva revolta.

⁴ Vitsentzos Kornaros (1553-1613/1614) fou el poeta més famós de l'anomenat Renaixement Cretenc.

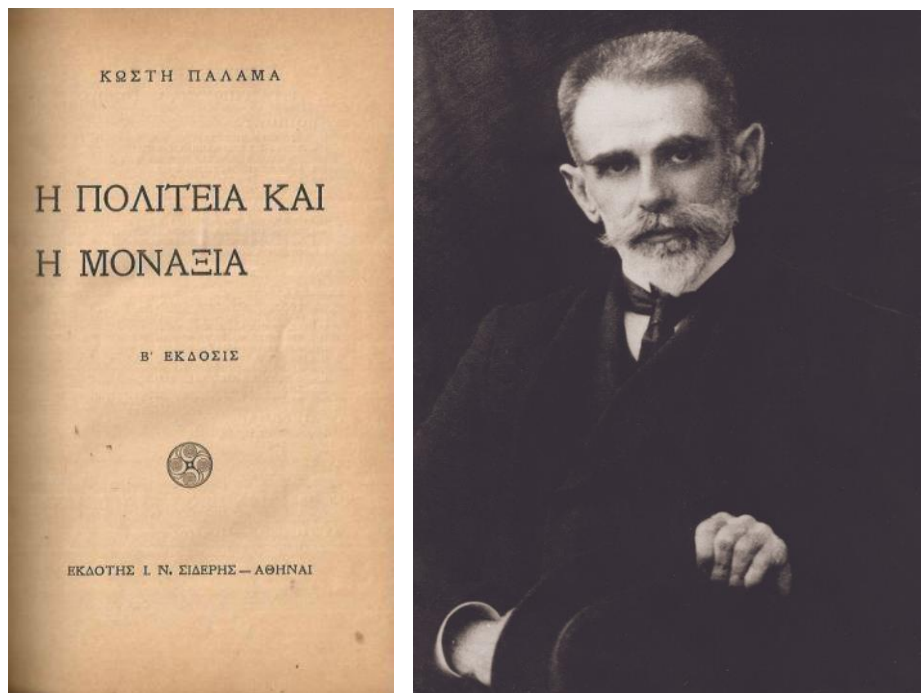
⁵ En altres passatges de l'obra de Palamàs, l'Amazona sembla personificar Grècia en el seu vessant guerrer i revolucionari. El Plançó deu ser Daskalogiannis.

⁶ Si la revolta del 1770-1771 es concentrà sobretot al centre meridional de Creta, els habitants de Lakos, a ponent de l'illa, tingueren un paper més rellevant als alçaments de la dècada de 1820. No cal dir que aquests també foren ofegats pels turcs.

i deixa a lloure el blanc del vel i el teu cabell tan ros.»
 Amb la sang amb què et va regar el carnisser foraster,
 ves quin abril al teu voltant ja trenca amb rojor fonda.
 Triomfant ha sorgit, venint de lluny, un cavaller
 —ai d'aquest pobre negre drac, del drac que ara a tu et ronda!

Abril de 1899

Kostís Palamàs. 1912. *Η πολιτεία και η μοναξιά [L'estat i la soledat]*. Atenes: I. N. Sideris. pàg. 43.

Portada de la 2a edició de *L'estat i la soledat* i retrat de Kostís Palamàs
 Imatge: elpedia.gr